ADVERSARIA DE HISTORIA MORBI ARIADNAEO IN PRAXI MEDICA FILO. AUCTORITATE...

Georg Rudolph Boehmer, Chretien George Wolfgang Behrisch

Digitized by Google

ADVERSARIA

DE

HISTORIA MORBI

ARIADNAEO IN PRAXI MEDICA FILO.

AVCTORITATE GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

PRAESIDE

D. GEORG. RVDOLPH. BOEHMER

ANAT. ET BOT. PROF. P. O. FAC. MED. H. T. DECANO ET PHYS. PROV.

PRO GRADV DOCTORIS

DEFENDET AVCTOR

CHRISTIAN GEORGE WOLFGANG BEHRISCH.

WITTENBERG. D. XV. NOV. MDCCLXV.

LITERIS CARL CHRISTIAN DÜRR ACAD. TYPOGR.

Digitized by Google

Digitized by Google

MONSIEUR

Si les ſentimens de la plus reſpectueuſe devotion, et de la veneration la plus perfaite, n'eſt pas un titre pour ju-

ſtifier

Digitized by Google

ſtifier la liberté donc j'oſe mettre à VOS pieds ce petit ouvrage: c'eſt au moins la bienveuillance donc VOTRE EXCELLENCE daigne regarder toutes les ſciences, qui pourra me ſauver aux yeux du Lecteur du crime de temerité. Plus il eſt rare, que les ſciences trouvent un appui ſous la pompe de la Cour, plus l'illuſtre exemple de VOTRE EXCELLENCE excite l'admiration du Public. Le gout decidé de VOTRE EXCELLENCE pour toutes les lettres, le plaiſir que VOUS prennes de leur

accor-

Digitized by Google

accorder VOTRE protection, et le zêle meme pour toutes les études que VOUS inſpires au Comte VOTRE Fils: tout cela ſont des motifs qui m'ont raſſuré ſur les doutes, que je pouvais avoir de VOUS addreſſer ce morceau de Critique ſur l' Hiſtoire de la maladie. Je m'eſtimerais infiniment heureux, ſi VOTRE EXCELLENCE daignerait le regarder, comme un hommage du devouement et de l'attachement le plus zêlé, dont chacun ſe ſont animé, qui a eu le bonheur comme moi, d'ad-

mirer

Digitized by Google

mirer les graces prévenantes de VOTRE EXCELLENCE pour tout ce, qui concerne les arts et les ſciences, et d'avec le quel je me glorifie apparemment d'oſer me nommer

de VOTRE EXCELLENCE

Witteberg
ce 15me du Nov.
1765.

le plus treshumble et le plus obeiſſant ſerviteur
CHRETIEN GEORGE WOLFGANG BEHRISCH.

Digitized by Google

ADVERSARIA

DE

HISTORIA MORBI

ARIADNAEO IN PRAXI MEDICA FILO.

§. I.

Sanitas pendet ab aequilibrio inter vires vitales. Donec vires iſtae neque in defectu, nec in exceſſu peccant, vita perſtat ſana atque ſtabilis: Statim ac vero aequilibrium illud turbatur, ſanitas vacillat, et corpus animale eo magis morbo mortique appropinquat, quo magis vires vitales ex parte vel augentur, vel imminuuntur, adeo vt aequilibrium virium vitalium

Digitized by Google

definiat ſanitatem in ſenſu ſtrictiſſimo, viresque iſtae machinae animali inſitae, iuſto moderamine ad motus determinatos producendos inter ſe conſpirantes ideam generalem motus ſani praebeant.

§. II.

Definitio haec ſanitatis preſſo pede nos ducit ad ideam morbi, ſiue ſublatum aequilibrium inter vires vitales. Eſt autem morbus quilibet in ſenſu arctiſſimo exceſſus virium quarundam vitalium, iunctus cum defectu aliarum. Natura namque vitae noſtrae poſita eſt in vnione virium e diametro ſibi oppoſitarum. Quantum accedit vni roboris, tantum deficit alteri efficaciae. Syſtole et diaſtole, pendentes ab actione virium elementarium diuerſa plane atque contraria ratione effectus ſuos in fluidis aeque ac in ſolidis exſerentium motum abſoluunt progreſſiuum, ac donec cum iuſto moderamine atque aequilibrio agunt, motum progreſſiuum ſanum producunt, ſtatim vero ac vna vel altera excedit vel deficit, ſublato hoc, quod ſanitatem conſtituit, aequilibrio, ideam protinus concipimus motus progreſſiui morboſi, qui in diaſtole aucta febris vocatur in genere, et in ſyſtole aucta humorum lentorem exhibet.

§. III.

Omnis itaque vitae ſanae cardo verſatur in aequilibrio. Verum quam ardua ſit res aequilibrium illud ſeruare, et quam multis imo innumeris rebus atque modis turbari poſſit, facile quisque videt, qui corporis noſtri non quoad ſtructum ſolum, verum etiam quoad mixtum, penitiorem cognitionem habet. Vires enim

Digitized by Google

enim omnes machinae noſtrae, principiaque quibus illae inhaerent, cum non intima, vt aiunt chemici, mixtione, in maſſa ſanguinis, ceu vitae theſauro, inter ſe ſint vnita, verum adgregata tantum, tot tantisque rebus, quae varia ratione in corpus noſtrum agunt, in quantitate et efficacia ſua augeri atque imminui poſſunt, vt innumerorum, qui in nos cadunt, morborum, cauſa praediſponens prima atque omnibus communis in adgregatione virium vitalium ſita, adeoque morbi mortisque germen in ipſo vitae fonte radicare reperiatur.

§. IV.

Quae quidem dum animo perpendimus et originem ſimul atque decurſum morbi cuiusuis ſinguli contemplamur, aequilibrio virium pro norma atque modulo ſanitatis atque morbi poſito, facile intelligimus, quam difficile ſit negotium, cum tot vires in machina animali ad motus ſanos producendos conſpirent, tamque multae atque diuerſae res continuo in illas agant, earumque proportionatam dimenſionem immutent, ſeries illas concatenatas cauſarum atque effectuum, ſiue mutationum, quas ſimul ſumtas variis morborum nominibus inſignire conſueuimus, a prima origine proſequi, atque animo cernere, quae vires, qui motus, quantumue a iuſto aequilibrio recedant, id quod morbi hiſtoria in ſcholis medicis adpellari ſolet: quae quidem cognitio quantumuis multis ſaepe numero dubiis ſit obnoxia, atque imperfecta, adeo tamen medenti eſt neceſſaria, vt illa carere nullo certe modo poſſit.

Digitized by Google

§. V.

Medicus in auxilium aegri adcerſitus, cum latiſſimum illum, qui a confuſa inde decumbentis atque adſtantium relatione, ad indicata vsque ſpecialiſſima, patet campum, animo emetitur, niſi concinnam morbi ſciat conficere hiſtoriam, in labyrintho errorum pariter ac dubiorum pleniſſimo oberrare ſibi videbitur. Dum enim ex vna parte aegrotantis relationes atque lamentationes, adſtantiumque animaduerſiones, ſuſpiciones atque praeiudicia, ex altera vero parte phaenomenorum ſyndromen, ſignorumque apparentem ſaepe, in morbis praecipue complicatis, collisionem et indicationum ambiguam haud raro inuentionem perpendit atque inter ſe conferre ſtudet, animus profecto illius ita in innumera problemata vndique diſtrahetur, vt niſi omnia haec in ordinem quendam redigere, et ſyſtema inde morbi exſtruere valeat, in oceano dubiorum ſe fluctuare exiſtimauerit. Habent hanc quidem ob rationem tirones in praxi clinica commune id cum practicis empiricis vitium, vt in iudicio de morborum natura ferendo multum quantum hallucinantes, ob ſummam incertitudinem aut timiditati aut temeritati cedentes, vel parum efficiant, vel prorſus noceant. Medicus itaque morbum profligaturus in ampliſſimum hunc probabilitatum atque dubiorum, veritatum atque errorum, coniecturarum atque ſuſpicionum labyrinthum deſcendens, ariadnaeo, vt Theſeus olim Minotaurum debellaturus, opus habet filo.

§. VI.

Eſt autem ariadnaeum illud in praxi clinica filum, hiſtoria morbi, ſiue cognitio modi, quo quidem cauſae praediſpo-

diſponentes, per occaſionales eo vſque augentur, vt vniuerſo virium motuumque aequilibrio turbato, cauſam morbi proximam ſiſtant, effectusque illos ſenſibus obuios procreent, quorum complexum vulgus morbum adpellat. Morbi itaque terminos circumſcripturis, a ſanitate ad mortem vſque, quaecunque praeternaturaliter in machina noſtra eueniunt, enumeranda, per cauſas explicanda, atque ordo modusque, quo ſeſe omnes iſtae mutationes inuicem producunt atque excipiunt, definiendus nobis eſſet. Cum vero innumerae ſint, quae mutationes praeternaturales in machina noſtra producere poſſunt, cauſſae, easque omnes ac ſingulas a capite ad calcem inueſtigaturi in immenſum diſquiſitionum oceanum deuolueremur, ſufficiat nobis breuiter quaedam de hiſtoria morbi cuiusuis ſinguli conficienda, in genere tantum commendare, quatenus genium ei proprium recta argumentatione declarat, ea tamen limitatione, vt morbi hiſtoriam non ad mortem vſque, verum ab incremento ſolum ad vigorem vſque, nos proſequi velle moneamus, quippe cum morbi cuiuslibet, pro diuerſa aegrotantis diſpoſitione, medendi methodo, atque cauſarum occaſionalium applicatione longe diuerſiſſimus eſſe exitus poſſit.

§. VII.

Diximus in praemiſſis, (§. II.) morbum eſſe exceſſum virium quarundam, iunctum cum defectu aliarum. Monuimus porro, (§. III.) praediſpoſitionem primam in adgregatione virium vitalium eſſe ſitam, mortalitatisque prima ſtamina in ipſo vitae centro deliteſcere. Adiiciamus nunc pauca adhuc tranſitorie ſaltem de origine morbi, quo clarior inde nobis eluceſcat idea de natura, tum morbi ipſius, tum cauſarum eius

 atque

Digitized by Google

atque effectuum ſeu ſymptomatum. Mira enim eſt aeque ac ſolennis, quae in compendiis plurimis pathologicis obſeruatur ideae huius obſcuritas atque ambiguitas, tironibus non minus nociua quam eruditis odioſa, cum cauſam morbi proximam cum morbo ipſo, et morbum iterum cum ſymptomatibus confuſum videamus: quod quidem incommodum euitari facili negotio poſſet, dum modo nobiscum reputemus, morbum nunquam eſſe ens materiale, ſed ideam abſtractam, mente nobis ſiſtentem effectum cauſae proximae, cauſam proximam contra eſſe ſemper vim materialem, iuſtum cum reliquis corporis viribus aequilibrium excedentem, motusque irregulares ſenſibus obuios, ſiue ſymptomata producentem, quorum relationes ad ſe inuicem dum animo inter ſe conferimus, iudicium de morbi magnitudine ferimus. Cum vero nullus in corpore noſtro generari morbus poſſit, quin non a cauſis praediſponentibus, per occaſionales ad conſpicuam quandam magnitudinem perductis, oriatur, patet inde hiſtoriam morbi cuiusuis a cauſarum ſcrutinio incipere debere. Sunt autem cauſae praediſponentes, vires quaecunque corporis noſtri plus iuſto euolutae, occaſionales vero quaecunque vires extra nos poſitae, corpori noſtro applicatae virium motuumque aequilibrium turbant.

§. VIII.

Medicus itaque morbi hiſtoriam conſcripturus, cum cauſarum ſcrutinium vtramque in praxi paginam facere ſciat, atque ex vna parte cauſas omnes praediſponentes aeque ac occaſionales animo ſibi repraeſentat; ex altera vero parte ſymptomatum concurſum mente concipit, tria potiſſimum momenta ſummo opere attendenda ſibi eſſe intelligit, nempe

vt

Digitized by Google

vt primo loco cauſarum omnium poſſibilium efficaciam atque actionem cognitam atque perſpectam ſibi reddat, deinde ſymptomata varia per cauſas explicare atque diiudicare valeat, denique ex vtraque cognitione inter ſe collata, iuſta argumentatione in caſu quouis obuio cauſas remotas, proximam et morbum ipſum colligere, atque a ſe inuicem diſcernere ſtudeat, id quod iam vberius declarabimus.

§. IX.

Incipit igitur hiſtoria morbi a cauſarum examine, quod vt eo rectius inſtituat medicus, eum meditando debet ſequi tramitem, quo quidem omnis morbus in intima machinae noſtrae latibula atque receſſus irrepere ſolet. Id vero cum ſemper per cauſas occaſionales fieri ſoleat, earum ſcrutinium omnino primo loco eſſet inſtituendum. Verum cum ex theoria phyſico medica conſtet, occaſionalium nullam plane in corpus noſtrum eſſe actionem, ſi praediſpoſitio nulla iam adſit, earum vero effectum eo ſemper eſſe celeriorem atque vehementiorem, quo maiorem in corpore iam inueniant ad motus quosdam determinatos excitandos praediſpoſitionem, hae omnium certe primo erunt inueſtigandae, quibus ex relatione aegri vel adſtantium atque cognitione ſemiotica, rite perſpectis occaſionalium efficacia maior vel minor, et vtrarumque concurſus, atque cauſae proximae magnitudo eo maiori certitudine recto ratiocinio erit coniicienda. Eſt enim inuentio cauſae proximae concluſio formanda ex praemiſſis praediſponentibus et occaſionalibus, omnemque is in hiſtoria morbi lapidem mouet, qui cauſarum omnium connexionem luculentiſſime perſpicit. Sed eheu! quam ardua res! quam ingens copia! quam prodigioſa varietas!

Digitized by Google

rietas! Neque experientia atque vſus, nec ingenium atque analogia ſupplere ſemper poterunt, quidquid ſit, quod in tanto cauſarum atque effectuum concurſu obſcurum nobis manet atque dubium. Quam multa autem ſint, quae neque limatiſſima theoria, nec acerrimo iudicio detegi ſaepius poſſint, artis periti optime vident, atque lubenter fatentur. Nihilo tamen ſecius nulla non nauanda eſt opera, vt quam fieri poſſit profundiſſime in nexum illum cauſarum penetremus. Quod quidem vt eo facilius adſequamur atque certius, omnes cauſas remotas ob ſummam earum multitudinem atque confuſionis metum in certas quasdam claſſes redigere debemus, quo melius in omnes inde in corpore noſtro metuendas mutationes, tamquam ex turre in hoſtium phalanges diſpicere, easque animo perluſtrare queamus. Quoniam igitur per praediſponentes occaſionalibus latiſſima patet atque aperitur feneſtra, iam ab illis incipiamus, cumque illae in intimis quaſi, vti in antecedentibus monuimus, machinae noſtrae penetralibus deliteſcant, ſignaque adeo ſint eruenda, ex quibus praeſentia atque magnitudo eorum coniici poſſit, horum vero alia iterum ſenſibus magis ſint obuia, alia abſtractione demum adſequi debeamus, agmen ducant illa, claudant haec.

§. X.

Sunt autem claſſes iſtae, ad quas omnes ac ſingulae cauſae morborum praediſponentes referri poſſint, potiſſimum octo, nimirum fabrica, aetas, ſexus, robur, temperamentum, idioſyncraſia, morbus praegreſſus, diſpoſitio haereditaria.

§. XI.

Digitized by Google

§. XI.

Fabrica, quae in phyſiologicis eſt index virium in illa agentium, in pathologicis exhibet omnes praediſpoſitiones ad motus praeternaturales per mechaniſmum irregularem poſſibiles. Vti etenim in ſtatu ſano viribus mouentibus ſemper conſpicitur adaptata atque proportionata, ita vario modo turbata, ſiue vitium ſit congenitum, ſiue adſcitum, tutiſſimum vsque eſt indicium, vires ſeſe in illa exſerentes, quas in motu determinare, dirigere atque moderari debebat, pro varia ſtructurae anomalia, plus minus alienos prorſus effectus exſerere debere. Poſſunt itaque effectus varii, inde in vniuerſam oeconomiam animalem redundantes, ex vſu partium haud fallaci argumento deduci, facilique negotio eruuntur, cum ſigna laeſae proportionis inter ſolida ſenſibus magis pateant: quae enim partium internarum peruerſa ſaepenumero deprehenditur ſtructura, atque ad alias partes relatio, ad idioſyncraſian magis ſpectat.

§. XII.

Aetas denotat varium atque ſucceſſiuum virium mouentium atque ſentientium incrementum atque decrementum, tum omnium in genere, tum quarundam tantum in ſpecie: declarat itaque praediſpoſitiones ad motus irregulares omnes extimeſcendos ab inaequali virium augmento, cuius quidem generis vitia potiſſimum ſunt ſecretio atque excretio, nutritio atque cohaeſio ſolidorum inaequalis.

§. XIII.

Sexus idea comprehendit omnes motuum anomalias in generationis organis, a peruerſa ſtructurae conditione, vi-

Digitized by Google

riumque perturbatione oriundas, adeoque actiones proprie ſic dictas ſexus turbatas mente nobis ſiſtit.

§. XIV.

Robur, niſus ſolidorum ſiue elaſticitatem, eorumque ad fluida, quae in tubuloſa ſua fabrica circumuehunt, relationem exhibet, indeque aequilibrium, inter vires ſolidorum atque fluidorum, vario gradu turbatum, declarat, ita vt praenuntiet varia ſpaſmorum atque atoniae genera.

§. XV.

Temperamenti conſideratio variam humorum craſin, atque fluidorum, ratione quantitatis pariter ac qualitatis, ad ſolida relationem declarat: quae quidem cognitio, quantumuis ſit difficilis, atque altioris indaginis, cum ex tot ſignis ſimul ſumtis, ſolidorum ſcilicet conditione, ſecretionibus atque excretionibus auctis vel imminutis, maiori atque minori cauſarum occaſionalium efficacia atque noxa, animique motibus colligi debeat, tanti tamen eſt momenti, vt omnem curationis cardinem in illa maxime verſari, artis periti optime intelligant, cum ſolidas partes omnia fluidorum vitia luere, ſatis ac abunde pateat.

§. XVI.

Idioſyncraſiae theoria praeternaturalem partis cuiusdam, ſecretioni dicatae, conditionem manifeſtat, adeoque congeſtionum, et quae inde proueniunt, ſecretionum peruerſarum varias ſpecies ſiſtit. Eſt enim in quouis homine, vt vt omni numero

Digitized by Google

numero abſoluta ſanitate frui videatur, virium quaedam diſproportio, quae vti temperamentorum, ita et idioſyncraſiae naturam abſoluit, ea tamen differentia, vt in illis fluidorum, in hac vero ſolidorum magis vitium exhibeat. Praua haec viſcerum inprimis atque partium glandulofarum conſtitutio, ſiue conſiſtat in ſtructo, ſiue in mixto, efficit vt fluida quaedam maiori, quam par eſt, copia ad partem quandam delata, ſecretionum, eoque ipſo circuli humorum vniuerſalis oeconomiam perturbent. Tantae autem in praxi clinica huius praediſpoſitionis examen eſt vtilitatis, vt qui illud in hiſtoria morbi negligeret, incaſſum plane in curatione praeſtanda ageret, vti patet ex ardua illa, haemorrhagiarum naturalium per vteri anique venas, vel aegre ſuccedentium, vel plane ſuppreſſarum, reſtitutione.

§. XVII.

Sequuntur iam vltimae praediſpoſitionum claſſes, quae anamneſtica in genio morbi inueſtigando conſtituunt ſigna, morbi nimirum praegreſſi, atque diſpoſitio haereditaria, quarum illa innumeras labes ſolidorum potiſſimum, haec fluidorum maxime praeternaturales niſus declarat, vtraque vero in ſolidis et fluidis relictum aut inductum virium motuumque aequilibrium inſigniter turbatum exhibet.

§. XVIII.

Hae itaque praecipuae ſunt claſſes, quibus omnes mixti aeque ac ſtructi praediſpoſitiones comprehenduntur, et quae medico practico alta ſemper mente repoſita eſſe debent, quo facilius occaſionalium cauſarum in corpus noſtrum efficaciam,

 maio-

Digitized by Google

maiorem aut minorem perſpicere, adeoque eo ſemper propius ad cauſarum concurſum, ſiue genium morbi inueniendum accedere poſſit. Cum vero occaſionales proprie magnitudinem morbi dimenſam conſtituant, illae quoque iam nobis veniunt conſiderandae. Poſſunt autem omnes, quae praediſpoſitionibus adaugendis anſam praebent, cauſae, ad tria potiſſimum capita referri, ſcilicet ad ſex res, vulgo dictas, non naturales, conſuetudines, atque vitae genera. Quamuis enim conſuetudo, vitaeque genus, cum ſenſim ſenſimque vitiis ſuis intima oeconomiae animalis penetralia contaminantes, diſpoſitiones irregulares innumeras inducant, et alteram quaſi naturam conſtituant, praediſponentibus forte quoque adnumerari poſſint; attamen, quoniam phyſice non abſolute ſint neceſſaria mala, et a remotiſſimis tantum cauſis toto genere praeternaturalibus vnice dependeant, occaſionalibus potius accenſenda eſſe putaui.

§. XIX.

Prima igitur occaſionalium cauſarum claſſis comprehendit ſex res non naturales. Perpetua atque inſignis earum in corpus noſtrum efficacia ex theoria phyſiologica et diaetetica rite intellecta docet, nullo non tempore innumeris inſultibus morboſis aditum latiſſimum ad vitae ſanitatiſque noſtrae intimos receſſus patere, atque declarant, cum ab omni vndique parte corpus noſtrum perpetuis mutationibus praeternaturalibus ſit expoſitum, quae nulla profecto ratione plane auerti poſſunt, quam neceſſaria ſit earum indagatio in genio morbi diuinando, earumque prudens applicatio atque regimen in cauſis morbi tollendis. Verum enim eſt, quidquid in morbo quouis curando ſpei ſit expectandum, id ab occaſiona-

caſionalibus maxime, imo potius vnice eſſe expectandum: quae enim adhibentur remedia omnia ac ſingula occaſionales tantum exhibent cauſas, ad aequilibrium virium motuumque reſtituendum, viresque ſanitatis adhuc ſuperſtites, praediſponentes in curatione conſtituunt cauſas.

§. XX.

Conſuetudines, cum niſus quosdam virium mouentium aut ſentientium, praeternaturaliter ad certas quasdam partes dirigant, lento quidem ſed rectiſſimo tramite, ad diſpoſitiones morboſas inducendas, et idioſyncraſiae maxime efficaciam adaugendam procedunt, adeoque et in hiſtoria morbi formanda, et in curatione praeſtanda, ſummo opere ſunt attendendae.

§. XXI.

Vitae denique genus ſummam quaſi exhibet effectuum omnium, quos a diuerſa ſex rerum non naturalium, imo rerum toto genere praeternaturalium applicatione expectare licet.

§. XXII.

Tot igitur tantaeque ſunt pernicierum turmae, a quibus corpus noſtrum in dies ſummas accipere clades poteſt. Quas autem vt medicus imminentes auertere, praeſentesque reparare valeat, primo quidem loco omnes ac ſingulas cauſas praediſponentes pariter ac occaſionales, quatenus in aegroto, fidei ſuae commiſſo, effectus perniciales edere potuerunt, ſigillatim inueſtigare, atque ſollicite perpendere debet, qua quidem ratione non ſolum et morbi inde conflati genium, verum etiam,

Digitized by Google

quae ſemper ad naturam morbi pertinet, mali magnitudinem, inueniet. His itaque, quae baſin omnium morborum conſtituunt, cauſis perſpectis, altius ſemper atque altius ad effectus inde prouenientes ratiocinando adcendit, idque eo ordine, quo quidem motus machinae animalis ſibi inuicem ſunt ſubordinati, donec ad conſpicuos illos effectus deuenerit, qui ſecundum receptam in ſcholis medicis definitionem morbi, ad praeſentiam eius pertinent, ſimulque cauſam illam pro mam materialem detegat, vel quantitate vel qualitate vel vtraque ratione peccantem, quae ſymptomatum matrix eſt.

§. XXIII.

Quae cum ita ſint, videmus iam medicum in inueſtigando genio morbi a cauſis ſimplicioribus ad effectus magis compoſitos methodo ſynthetica progredi, adeoque hiſtoriam morbi primo loco eſſe ſyntheticam meditationem, qua mens noſtra, ceu filo ariadnaeo, ab axiomatibus generalioribus ad conſectaria ſpecialiſſima perducitur. Verum enim vero etiamſi hac methodo ad inuentionem naturae morbi recto tramite perueniamus, nihilo tamen ſecius eadem via retrorſum nobis eſt repetenda, quo certiores de veritate inuenti fiamus, quoue pleniorem atque clariorem ideam de ſtatu praeſente morbi, deque indicationibus formandis, concipiamus. Fit autem id methodo analytica, quippe qua ab effectibus ſiue ſymptomatibus perceptis ad primas cauſas latentes meditando regredimur.

§. XXIV.

Eſt autem analyſis pathologica inquiſitio ſymptomatum, eorumque per cauſas explicatio, hac a iuſta argumentatione cauſali,

Digitized by Google

cauſali, illa a relatione aegri atque examine medici pendente. Cum enim relatio aegri atque adſtantium plerumque maxime confuſa, minimeque ad iudicium inde formandum ſit ſufficiens, eaque tantum potiſſimum medico enumerentur ſymptomata, quibus aeger praecipue vrgetur, alia contra partim pudore, partim neſcio qua incuria reticeantur, examen medentis omnem in hac diſquiſitione lapidem moueat neceſſe eſt, cumque pathologicis ſymptomata ſint actiones inſigniter laeſae, actionum vitalium, animalium, et naturalium laeſiones ex ſignis ſuis diſquirere, omnium vero maxime dolorum naturam, ſedem, gradum et tempus exacerbationis perſcrutari debet, quo quidem pacto, habita ratione aequilibrii inter vires, et de maiori vel minori vitae ſanitatisque diſcrimine, et de indicatione prophylactica, vitali, curatoria, atque palliatiua formanda certior redditur medicus.

§. XXV.

Medicus itaque in tanta cauſarum atque effectuum ſyndrome, complicatione atque labyrintho, ſub initio a cauſis cognitis ad effectus incognitos, ſynthetica via, ad naturam morbi, in centro quaſi latitantem, penetret, in proceſſu vero meditationis a ſymptomatibus cognitis ad effectus vsque, analytico tramite redeat: id quod exemplo quodam, legibus ſuperius traditis apto, illuſtrabimus, eumque in finem caſum quendam practicum chronici morbi quam frequentiſſimi eligemus. Qui etenim ſyſtematica illa, naturam morbi a priori indagandi, methodo ſuperſedere poſſe exiſtimant, aut ingenio practico exercitatiſſimo polleant, aut mirum quantum in morbis praeſertim complicatis fallentur: id quod in nominibus morbis imponendis euidentiſſime ſaepius adparet,

Digitized by Google

patet, quod quidem negotium medicos ſaepenumero vehementer excruciare videmus, de nomine magis, quam de genio ſollicitos. Omnis itaque opera nauanda eſt, vt ex iis, quae in aegro quouis in aprico ſunt, cauſarum ſignis, hypotheſin prius de genio morbo cuiuis proprio efformemus, eamque tunc ſymptomatum conſideratione confirmemus atque emendemus.

§. XXVI.

Decumbit annorum plus quam triginta, debilis admodum femina, temperamenti ſanguineo melancholici: menſium ataxiis vsque fuit vexata: matre vtitur iisdem perturbationibus valde obnoxia, patre haemorrhoidario. En cauſas praediſponentes (ad §. X. ſeq.) Accedunt occaſionales hae: (ad §. XVIII. ſeq.) aer autumnalis humido tepidus, ex ingeſtis cibus lautior, potusque, praeter hauſtum Coffee ſaturatiorem fere nullus, excretiones, praeter cutaneam, fere omnes ſegniores, motus corporis plane deficiens, ſomnus largior, animus impatiens, facile commouendus, timidus, conſuetudo, praeter pulueris ſternutatorii vſum, nulla eminens, vitae genus ſedentarium, otioſum.

§. XXVII.

Hoc cauſarum apparatu inſtructus medicus, ſynthetice meditando iam intelligit omnem et praediſponentium, et occaſionalium ſyndromen in eo puncto collineare, vt genium morbi inde oriundi ſitum eſſe videat in turbato aequilibrio circuli ſanguinis, qui obice in venis vteri poſito, qua data porta ruat ad partes, et idioſyncraſia debiles, et

cauſis

Digitized by Google

cauſis occaſionalibus relaxatas atque irritatas, ibique ob defectum motus progreſſiui impactus haerens, varias rheumaticas paſſiones vagas procreet. Eſt itaque cauſa huius perturbationis proxima ipſa maſſa ſanguinis, et abundantia, et ſpiſſitudine peccans. Debent itaque adeſſe ſigna impediti motus progreſſiui inaequalis, congeſtionis verſus ſuperiora, atque rheumatiſmi incipientis. Inquirenda igitur ſunt ſymptomata (ad §. XXIV.) vt illa cum ſtatu morbi, mente concepto, conferre, methodumque ſyntheticam ad analyſin, tamquam ad lydium lapidem, referre poſſimus.

§. XXVIII.

Occurrunt autem ſymptomata ſequentia; pulſus paruus, contractus, ſubdurus, frequens, reſpiratio paullulum citatior, ſenſuum aliqua vertiginoſa obnubilatio, motus voluntarii languor, fluxus menſtrui non plenaria quidem ſuppreſſio, verum tamen euidens turbatio, adpetitus proſtratus, aluus tarda, vrina parcior, perſpiratio modica, ſpaſmi peripheriei intercurrentes, dolores rheumatici in inferioribus extremitatibus, tenſiui, veſpertino plerumque tempore exacerbati, in capitis et ſincipitis quidem muſculis continui, facies ſubrubicunda, oculi lacrymantes. Quae quidem omnia, ſi cauſas eorum recto ratiocinio disquirimus, ab omni profecto parte cum cauſis ſupra commemoratis conuenire ſenties, atque euidentiſſime intelliges, quod ſi cuncta haec ſymptomata rite ſibi inuicem ſubordinaueris, genium huius mali ſynthetice prius praeſuppoſitum, nunc analyſi comprobari atque confirmari, qua quidem ratione iam indicationes ſimul omnes facile eluceſcunt.

Digitized by Google

§. XXIX.

Cum itaque pro ea, quam de aequilibrio motuum, tamquam de norma atque modulo ſtatus ſani pariter ac morboſi aeſtimandi, in ſuperioribus dedimus, theoria omnem indagationem genii, morbo cuiuis proprii, in cognitione aequilibrii virium motuumque varia ratione perturbati ſitam eſſe videamus, omnes certae theoriae limatiſſimae atque experientiae probatiſſimae vires eo impendere debemus, vt in caſu quouis obuio ne leuiſſimum quidem ſymptoma negligamus, quod ad cognitionem illam acquirendam atque ſtabiliendam vllo modo facere poſſit, praeſertim cum exceptis iis, quae ſigna vocare ſolemus pathognomonica, omnis in praxi medica demonſtrationum vis in quantitate potiſſimum atque ſyndrome ſignorum verſari, firma atque indubia experientia conſtet. Quamuis enim negari non poſſet, ne vllius quidem morbi hiſtoriam ad mathematicam certitudinem perduci poſſe, cum laeſionum in corpore noſtro qualitate licet perſpecta, quantitas tamen earum determinari nulla profecto ratione queat, nihilo tamen minus ſummo certe ſtudio eo adniti debemus, vt definita a nobis methodo, quam fieri poteſt, profundiſſime in genium morbi detegendum penetremus, cum nulla protinus alia ratione certi quidquam, et de ſtatu praeſente morbi, et de euentu futuro, pronuntiare, medentisque religioni atque officiis ſatisfacere valeamus.

Digitized by Google

Digitized by Google